

Téma: Božena Němcová

Cíle:

- Studenti dokáží vysvětlit souvislost emancipace s Boženou Němcovou.
- Studenti dokáží vysvětlit souvislost mezi životem B. N. a jejím dílem.
- Studenti dokáží vyjmenovat 4 díla B. N. a charakterizovat je dvěma větami.
- Studenti dokáží interpretovat text pomocí návodných otázek.

Ročník: 2. / sexta (obsahově je látka zaměřena na vyšší stupeň gymnázia / SŠ)

Roční doba: 1. pololetí (podzim / zima)

Jaká hodina předchází a jaká bude následovat:

1. polovina 19. století (realismus / NO / literatura 30. a 40. let 19. st.)

→ předchází K. J. Erben

→ následuje K. H. Borovský

Jak budete práci v této lekci hodnotit?

- Kombinace formativního a sumativního hodnocení (zhodnocení aktivity studentů, „malé 1“ za aktivitu).

Jak budete hodnotit celý tematický celek?

- Po uzavření daného tematického celku by následoval souhrnný test s textovou ukázkou k rozboru (ukázka z probíraných autorů).

Jakou část hodiny budete realizovat?

- Dílo B. Němcové → textový rozbor (V zámku a v podzámčí)

ČAS	AKTIVITA	CÍL AKTIVITY	POMŮCKY
Vteřinka	Úvod do vyučovací hodiny (přivítání, co se bude probírat).	Navázání kontaktu se studenty, navození příjemné atmosféry.	-
2 minuty	Rekapitulace látky z předešlé hodiny (studenti si mezi sebou hází s míčkem a každý řekne a rozvede jednu informaci z předešlé hodiny – vede vyučující, který to celé ukončuje nějakým krátkým shrnutím).	Probudit studenty ☺ Utřídění myšlenek z předešlé hodiny. Vyučující hravou formou prověří znalosti studentů.	Míček ☺
Výklad: Božena Němcová			
5 minut	Postavení ženy v 19. století. <ul style="list-style-type: none"> Brainstorming (propojeno s výkladem) → <i>Znáte pokrokové ženy (nejen) z české literatury?</i>	Studenti pochopí důležitou změnu v postavení žen ve společnosti (emancipace). Díky brainstormingu si studenti uvědomí vývoj postavení žen napříč časem. Vyučující „uzavře“ brainstorming shrnutím vyjmenovaných žen (např. odkáže na aktuálně publikující autorky – motivuje studenty k četbě).	Prezentace
10 minut	Život: Nejasnosti týkající se narození BN, dětství, Ratibořice, Chvalkovice, lidová slovesnost (aktivizační otázka), (ne)šťastné manželství s Josefem Němcem, návrat do Ratibořic, snaha uživit rodinu, závěr života (1861/1862). Ve výkladu upozorňujeme na projevy ženské emancipace v souvislosti s BN (např. pobírala plat, byla vzdělaná, samostatná).	Seznámení studentů s teorií. „Narušení“ výkladu aktivizačními otázkami → studenti jsou nuceni být v pozoru.	Prezentace

	<p>Sběr pohádek → aktivizační otázky na studenty</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kdo další sbíral pohádky? Kdo ještě se zabýval lidovou slovesností?</i> (Grimmové, Erben – předešlá hodina...) • <i>Znáte nějaké pohádky BN?</i> (Sedmero krkavců, Chytrá Horákyně, Princ Bajaja, Sůl nad zlato,...) 	Studenti jsou udržováni v pozoru.	Prezentace → Zde např. obrázky ze zfilmovaných pohádek.
1 minuta	<p>INSPIRACE PRO AUTORY (LITERATURA, FILM → aktivizační otázka</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Znáte nějaké filmové / literární ztvárnění postavy BN?</i> <p>→</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>V. Tielle – Božena Němcová</i> • <i>M. Ivanov – Zahrada života paní Betty (později Boženy N.)</i> • <i>Film: A tou nocí nevidím ani jednu hvězdu</i> • <i>minisérie Božena – ČT 2021</i> 	Studenti jsou udržováni ve střehu. Rozšíření všeobecného přehledu studentů.	Prezentace
10 minut	<p>DÍLO - výklad: Tematické ukotvení díla – romantismus / realismus. Znaky tvorby. Výčet děl + ke každému krátký komentář</p> <ul style="list-style-type: none"> • Divá Bára • Karla • V zámku a podzámčí • Pan učitel • Chudí lidé • Babička 	Studenti jsou seznámeni s tvorbou BN, rozpoznají znaky romantismu a realismu v tvorbě BN.	Prezentace Čítanka (předpokladem je, že ji studenti vlastní → odkazujeme na ni, motivace k další četbě).

15 minut	UKÁZKA ČÁSTI VYUČOVACÍ HODINY: Textový rozbor – V zámku a v podzámčí	Studenti se seznámí s tvorbou BN.	Textová ukázka s otázkami (studenti ji obdrželi předem)
2 minuty	Závěrečné shrnutí → význam BN pro českou literaturu V rámci shrnutí mohou klást otázky (dříve vytyčené cíle): <ul style="list-style-type: none">• <i>Studenti dokáží vysvětlit souvislost emancipace s Boženou Němcovou.</i>• <i>Studenti dokáží vysvětlit souvislost mezi životem B. N. a jejím dílem.</i>• <i>Studenti dokáží vyjmenovat 4 díla B. N. a charakterizovat je dvěma větami.</i>	Rekapitulace hodiny. Vyučující si případnou aktivitou prověří, zda studenti chápou probíranou látku.	Prezentace

REALIZOVANÁ část hodiny:

Studenti dostanou text a otázky již v předešlé hodině. Je to jejich příprava na následující hodinu (na tuto). Šanci projevit se mají i slabší studenti (pokud nepodcení přípravu).

V zámku a podzámčí

Božena Němcová

(I)

V zámku bylo práce a běhu o překot. – Klíčnice provětrávala pokoje, zahradník snášel květiny k ozdobení jich; rovnalo se, čistilo se po zámku i po dvoře, by vrchnost vše v nejlepším pořádku našla. – Čekali paní na druhý den.

„Bude veselejší život,“ těšil se zámecký lid. – „Dá Pánbůh, bude snad i více výdělků,“ povídali si chudí lidé a řemeslníci v podzámčí. – Druhý den ráno přijelo služebnictvo, pak vozy panské, na nichž naloženy byl vaky a bedny. – Odpoledne vyjížděl na vršek, na němž pěkný zámek ležel, pohodlný cestovní kočár, v němž seděla milostpaní Skočdopolová ze Springenfeldu. – Naproti ní po koních seděla komorná její, mamzel Sára, na kozlíku u kočího panská, panna Klárka, a vedle milostpaní ležel miláček její. – Nebyl to manžel – ani bratr, ani přítel –, byl to Joli, anglický psíček nejmenšího druhu, s dlouhýma ušima, srsti jak aksamit jemné, bílé, černé a hnědé barvy, zvířátko to velmi roztomilé. – To byl panin mazánek!

Dokud býval ještě pan Skočdopole panem Skočdopolem a lidé o něm více nevěděli, než že je bohatý, chodilo to v domě jinak; paní neměla mazlíčka ani komornou, nebylo zámku, nebylo tolik služebnictva, nebylo koní ani chrtů; pan Skočdopole nejezdil na lovy, nezval hosti a pánové nepřijížděli k nim ven užít zdravého povětří. – Ale když se panu Skočdopolovi peníze hromadily, že nevěděl kam s nimi, aniž věděl, mnoho-li jich má, znelíbilo se paní to sprosté jméno Skočdopole – naváděla pana manžela tak dlouho, až jí koupil přídavní jméno „von Springenfeld“. – To se milostpaní velice líbilo, znělo to zcela jinak, a od té doby ji nikdo nesměl pojmenovat sprostým hlavním jménem, nechtěl-li se zbavit její milosti. – „Veliký pták i velkého hnízda potřebuje.“

– Titul byl, muselo být i panství. – Za peníze se všechno spraví.

Koupilo se panství, koupili se koně, chrti, najalo a opremovalo se služebnictvo – jelo se do lázní, dávaly se hostiny, bály. – Kdo má koláč, najde i družbu – našlo se přátel dost a dost – zvláště oněch cizopásků, kteří se živí z tuku jiných. – Pán ze Springenfeldu platil za honetního kavalíra a paninu krásu, dobrý vkus, vtip a bůh zná co všechno vychvalovali do nebes. – Paní ze Springenfeldu nebyla ani nehezká, ale že se zdála hezčí, než byla, k tomu hlavně přispívala její komorná mamzel Sára. – Ale také jí mnoho platu dávat musela na rok a mnoho darů, aby si ji udržela; jen tímto lákadlem dostala ji od hraběnky jedné, která měla pověst nejelegantnější dámy hlavního města – a u níž byla Sára jen druhou panskou a ne velmi dobře placenou, ale zato řeklo se: je u hraběnky, – a proto se zdráhala vstoupit do služby k novopecenému šlechtičně. – Peníze ale srdce její hrdé obměkčily.

Mamzel Sára byla paninou důvěrníci, a když řekla Sára: „tak by to mělo být, tak jsme to měli v našem zámku“ (to myslila svoji předešlou paní), tu to hned paní ze Springenfeldu nechala udělat, jak Sára řekla, aby vše bylo jako u hraběnky. – Jedenkrát řekla Sára: „Psíčka by měla mít vaše milost. Měli jsme u nás (to jest u hraběnky) také jednoho, dostali jsme ho z Anglicka – ach rozkošný můj Joli – nemohu naň zapomenout!“ – a tu začala o něm vypravovat, doložit, že takové psisko patří mít k nóbl tónu. – Paní ze Springenfeldu hned se pídila po psíčku, a jeden dobrý přítel, chtěje se bohaté paní zavděčit, objednal jí žádaného mazánka – dal za něj osmdesát dukátů. Myslí si, že mu budou dobře splaceny, a věru se nemejlil, neboť tím darem získal si paninu přízeň. – To bylo radosti, dokonce když mamzel Sára řekla, že je krásnější než hraběnčin. – Dali mu jméno Joli – jako hraběnčinu – a ustanovil se pro jeho pohodlí a rozkoš jistý řád, který se přísně musel zachovávat. Dohled nad ním měla mamzel Sára. – V ložnici mamzel Sárý na měkounké lenošce ležel polštář hebký, aksamitem potažený, a na tom Joli líhal. – Ráno, když mamzel Sára snídala, snídal i on, kávu neb smetánku, a po snídání donesla do Sára k paní, aby se s ním trochu potěšila. Když se paní oblékala, dostal ho pod ochranu lokaj; jsouc se strojením paní hotová, vykoupala psíka, učesala, zaobalila do tenkého prostěradla, přikryla modrou atlasovou pokrývkou, která již k tomu určena byla, a nechala na polštáři uschnouti. Psísko navyklé mazlení nechalo s sebou dělat co chtěly.

1) Pokuste se vysvětlit význam slova mamzel.

2) Proč se manželé Skočdopolovi začali titulovat přídomkem „von Springenfeld“?

Čí to byl nápad?

3) Která pasáž koresponduje s názvem povídky a proč působí kontrastně?

4) Pokuste se na základě ukázky krátce charakterizovat postavy manželů Skočdopolových a mamzel Sárý.

5) Jaká lidová rčení se v textu objevují? Zkuste je vysvětlit vlastními slovy.